

ALOITE, Maalahden kunnassa toteutetun saaristopolitiikan arviointi

Kunnanvaltuusto	8	06 02 2020
Kunnanhallitus	105	15 06 2020
Kunnanvaltuusto	50	08 10 2020
Kunnanhallitus	165	23 08 2021

Kv 8 § Valtuutettu Markus West ym. tekivät aloitteen, että kunnan tulee tehdä arviointi Maalahden kunnassa toteutetusta saaristopolitiikasta.

Hallintosäännön 113. §:ssä säädetään valtuutettujen oikeudesta tehdä aloitteita. Kokouskutsussa mainittujen asioiden käsittelyn jälkeen valtuustoryhmällä ja valtuutetulla on oikeus tehdä kirjallisia aloitteita kunnan toimintaa ja hallintoa koskeissa asioissa.

Kunnanvaltuusto otti valtuutettu Markus Westin ja muiden allekirjoittaneiden aloitteen vastaan ja siirsi sen kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.

Kh 105 §

Taluspäällikkö Cecilia Raunio:

etunimi.sukunimi(at)malax.fi, puh. 06 347 7111

Aloitteen tekijät haluavat, että Maalahden kunta, joka saa saaristolisää suurempien valtionosuuksien muodossa, lisää saaristoon kohdennettujen resurssien käytön läpinäkyvyyttä vaaliakseen tuen jatkumista. Aloitteen tekijät viittaavat maa- ja metsätalousministeriön tekemään Suomen saaristopolitiikan selvitykseen vuodelta 2018.

Aloitteessa siteerataan selvitystä, joka muun muassa valottaa, että kunnan kehittämistavoitteet ovat yhtenäisiä kansallisen ohjelman tavoitteiden kanssa mutta kansallisella saaristopolitiikalla ei ole näkyvää asemaa Maalahdessa. Lisäksi selvityksessä todetaan, että saaristolisällä on keskeinen asema Maalahden talouden kestävyuden kannalta, mutta saaristoalueilla ja Bergöllä ei ole erityisasemaa kunnan taloudessa. Aloitteessa ehdotetaan siksi, että Maalahden kunta kuvailisi pääpiirteittäin, kuinka se aikoo käyttää saaristolisän talousarviossa 2021, kuinka lisää on käytetty tilinpäätöksessä 2019 ja kuinka hyvin se vastaa saaristopolitiikan kansallisia tavoitteita.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa selvityksessään myös, että Bergö on suhteellisen vireä oman kaupan, pankin, koulun, päiväkodin ja sivukirjaston myötä. Päätös uuden koulun ja palvelusasumisyksikön rakentamisesta oli keskeinen kylän elinvoiman kannalta. Selvityksestä käy ilmi myös se, että kunnan saaristopoliittisessa keskustelussa vaikuttaa olevan seesteinen vaihe, eikä erillisen saaristopolitiikan toteuttaminen ole Maalahdessa välttämätöntä jo toteutettavan kehittämisselityksen ja aktiivisen saaritoimikunnan ansiosta.

Kuten aloitteen tekijät ovat todenneet, ministeriö väittää kunnan saavan saaristolisää noin 2,1 miljoonaa euroa. Saaristolisä on osa kunnan peruspalvelujen valtionosuuksia, ja peruspalvelujen valtionosuudet lasketaan kunnan laskennallisten toimintakulujen perusteella. Kunnalle todellisuudessa maksettava saaristolisä ei ole 2,1 miljoonaa euroa, sillä selvityksessä kuvailtu summa on kunnan saaristoisuudesta aiheutuvien laskennallisten lisäkustannusten summa.

Valtio maksaa vuonna 2020 noin 36 prosenttia Maalahden kunnan laskennallisista kustannuksista. Saariston osalta tämä tarkoittaa, että peruspalvelujen lisäkustannukset, kuten esimerkiksi päivähoidosta, perusopetuksesta, perusterveydenhuollosta, sosiaalihuollosta, kotipalvelusta, palveluasumisesta ja vapaa-ajan toiminnasta aiheutuvat lisäkustannukset ovat reilut 2 miljoonaa euroa, josta valtio maksaa reilut 0,7 miljoonaa euroa. Loput rahoitetaan verovaroin ja aiemmin kertyneellä ylijäämällä.

Selvityksessä ja aloitteessa huomautetaan, että saaristolla ei ole erityisasemaa kunnan taloudessa, mikä pitää osittain paikkansa. Päiväkodin, koulun ja asumisyksikön investointihankkeiden ja käyttökustannusten talousarviot pidetään erillään aivan kuten muidenkin kylien päiväkotien, koulujen ja asumisyksiköiden talousarviot. Talousarviossa ja tilinpäätöksessä esitetään yksikkökohtaiset tunnusluvut. Muuta resurssien käyttöä, kuten yleishallinnon, talous- ja henkilöstöhallinnon, kulttuurin ja vapaa-ajan, tienpidon, yläkoulun ja lukio-opetuksen resurssien käyttöä, ei esitetä kylittäin. Myöskään työaikaseurantaa ei tehdä kylittäin, minkä vuoksi on vaikeaa arvioida viranhaltijoiden saaristoon kohdistamaa työpanosta suhteessa muihin kunnanosiin.

Maalahden kunnan peruspalvelujen laskennallisten kustannusten arvioidaan olevan seuraavan esimerkin (vuodelta 2020) mukaiset:

- ikärakenne, 20,4 miljoonaa euroa
- sairastavuus, 6 miljoonaa euroa
- saaristoisuus, 2,1 miljoonaa euroa
- kaksikielisyys, 1,3 miljoonaa euroa
- työttömyys, 0,3 miljoonaa euroa.

Jotta voitaisiin laskea, kuinka suuri osa kunnan peruspalveluihin suunnatusta valtion rahoituksesta pitäisi ohjata kuhunkin kylään, kaikki edellä olevat tekijät tulisi huomioida. Lisäksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudet ovat vain osa kuntien saamasta kokonaisrahoituksesta, johon kuuluu myös muun muassa valtionosuudet tulopohjan tasauksesta. Lisäksi vielä suurempi osuus kuntien kuluista rahoitetaan verotuloilla. Vaikka valtionosuusjärjestelmä on monimutkainen, yksinkertainen vertailu on tehty sen tarkistamiseksi, onko resurssien jako Bergölle kohtuullinen, kun huomioidaan, että kunta saa saaristokuntaluokituksensa myötä valtionosuuksia reilut 0,7 miljoonaa euroa enemmän.

Kaavamaisesti ajateltuna tämä osoittaa, että Bergön palvelut saisivat maksaa noin 20 prosenttia mantereen palveluja enemmän, jos muut valtionosuuksia ohjaavat tekijät jätetään huomioimatta. Jos päiväkodin, koulun ja asumisyksikön tunnusluku kustannus/asukas lasketaan tilinpäätöstietojen 2019 perusteella, se on noin 50 prosenttia mantereen vastaavia palveluja korkeampi. On kuitenkin huomautettava, että ikärakenteen perusteella myönnetyn valtion rahoituksen merkitys on talouden kannalta kymmenen kertaa suurempi kuin saaristolisän merkitys. Tämä tosin osoittaa, että olemme onnistuneet turvaamaan Bergön palvelut saaristolisän avulla.

Kunnan talouden selvittämiseksi on asetettu suuret vaatimukset, sillä tutkimus, rahoitus, alueelliset vertailut jne. perustuvat kuntien raportointiin. Valtiokonttori haluaa selvityksen kustannuksista toimialoittain, palveluluokittain ja kustannuserittäin, ei kylittäin. Yksityiskohtaisempi raportointi on tietysti mahdollista, mutta siinä tapauksessa raportointiin ja taloushallintoon tarvittaisiin lisää resursseja. Koska julkinen talous on erittäin niukka jo ennestään, työpanoksen kasvattamista kyläkohtaisia selvityksiä varten ei ehdoteta.

Viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden tulisi kuitenkin yhdessä asukkaiden ja kolmannen sektorin kanssa jatkaa saariston profilointia ja kehittämistä esimerkiksi ottamalla kunnan saaristokunnan aseman esiin yhä selvemmin verkossa ja printtimediassa tehtävässä markkinoinnissa ja tiedottamisessa sekä jatkamalla palvelujen ja palvelutapojen kehittämistä esimerkiksi digitaalisten välineiden avulla. On myös erittäin tärkeää jatkaa saaristopoliittista keskustelua ja kehittämispolitiikkaa yhdessä muun muassa Bergö Öråd rf:n kanssa. Monet pitkiin etäisyyksiin ja saaristo-olosuhteisiin liittyvät asiat ovat ajankohtaisia, ja näissä edunvalvonta on erittäin tärkeää. Tällaisia asioita ovat muun muassa uuden saaristo-ohjelman suunnittelu ja laatiminen, saaristolisän laskentaperiaatteiden uudistus, merialuesuunnitelma sekä sote-uudistus.

Liitteet:

- aloite
- laskelma
- valtionosuuslaskin.

Kunnanjohtaja Malmstenin ehdotus:

Kunnanhallitus ehdottaa, että kunnanvaltuusto toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi edellä olevan valmistelun mukaisesti.

Päätös:

Hyväksyttiin.

Liite.

Päätös:

Markus West ehdotti, että aloite palautetaan jatkokäsittelyä varten. West kaippaa selvitystä siitä, missä ja miten sosiaali- ja terveydenhuollon lisäkustannukset saariston palvelujen osalta poikkeavat mantereen vastaavista palveluista.

Kunnanvaltuusto päätti yksimielisesti palauttaa aloitteen.

Kh 165 §

Taluspäällikkö Cecilia Raunio:

etunimi.sukunimi(at)malax.fi, puh. 06 347 7111

Suurin syy siihen, että kustannukset poikkeavat vastaavista mantereen palveluista on, että palveluja käyttäviä asukkaita on Bergössä vähemmän kuin mantereella. Liitteessä eritellään Bergön nettokustannukset asukasta kohden suhteessa muihin Maalahden asukkaisiin. Bergön ja muun Maalahden sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia ei voida erottaa toisistaan, mutta palveluasumisyksiköitä on vertailtu.

Liitteet:

- aloite
- laskelma kustannuseroista.

Kunnanjohtaja Malmstenin ehdotus:

Kunnanhallitus ehdottaa, että kunnanvaltuusto toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi edellä olevan valmistelun mukaisesti.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Kv 89 §

Liitteet:

- aloite
- laskelma kustannuseroista.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Taluspäällikkö Cecilia Raunio esitteli aluksi asiaa.
